

Strategisk framsynsrapport 2023

2022/23:FPM128

Statsrådsberedningen

2023-08-31

Dokumentbeteckning

COM(2023) 376

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET
OCH RÅDET Strategisk framsynsrapport 2023 - Hållbarhet och människors
välbefinnande i fokus för EU:s strategiska autonomi.

Sammanfattning

Kommissionens strategiska framsynsrapport 2023 är inriktad på EU:s sociala och ekonomiska hållbarhet på längre sikt. Rapporten analyserar hur ”hållbarhet och människors välbefinnande ska hamna i fokus för EU:s öppna strategiska autonomi” och föreslår på grundval av en överblick över Unionens utmaningar tio åtgärdsområden för en lyckad omställning. Enligt rapporten är omställningen till klimatneutralitet och hållbarhet avgörande för EU:s öppna strategiska autonomi, för att säkerställa långsiktig konkurrenskraft, upprätthålla den sociala marknadsekonomi och befästa EU:s globala ledarskap i den nya nettonollekonomin. För att genomföra en lyckad omställning betonar rapporten att det är nödvändigt att ta itu med ett flertal utmaningar och göra vägval som kommer att påverka samhällen och ekonomier i en aldrig tidigare skådad takt och omfattning.

Rapportens analyser och rekommendationer avses bidra till att EU når målen om ett hållbart samhälle 2050, strategisk autonomi och globalt ledarskap.

För att ge beslutsfattarna tillgång till en ekonomisk indikator anpassad till tidens utmaningar, argumenterar rapporten för att BNP-måttet ska kompletteras för att ta hänsyn till faktorer som hälsa och miljö.

Regeringen välkomnar kommissionens arbete med att ta fram årliga tematiska rapporter till stöd för det långsiktiga arbetet. Årets fokus på ett hållbart Europa till 2050 och EU:s globala ledarskap i den nya nettonollekonomin är fruktbart. Identifieringen av viktiga områden och

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Kommissionen presenterar sedan 2020 årligen en strategisk framsynsrapport. Vice ordförande Maroš Šefčovič är ansvarig kommissionär. Årets rapport analyserar hur ”hållbarhet och människors välbefinnande ska hamna i fokus för EU:s öppna strategiska autonomi” och föreslår tio konkreta åtgärder för att uppnå målet. Rapporten offentliggjordes den 6 juli och presenterades för medlemsländerna vid allmänna rådets möte den 10 juli.

1.2 Förslagets innehåll

Den strategiska framsynsrapporten 2023 analyserar sex grundläggande utmaningar som EU står inför, i ljuset av att Unionen befinner sig i en omfattande och ambitiös omställning för att uppnå klimatneutralitet och hållbarhet under de kommande årtiondena. Dokumentet ger en överblick över utmaningarna och föreslår tio åtgärdsområden för en framgångsrik omställning. För att ge beslutsfattarna tillgång till en ekonomisk indikator som är anpassad till tidens utmaningar, förordar rapporten att BNP-måttet ska kompletteras för att ta hänsyn till faktorer som hälsa och miljö. Ambitionen är att stärka EU:s öppna strategiska autonomi och ställning i världen i övergången till en resilient nettonollekonomi.

1.2.1 De sex utmaningarna

Rapporten konstaterar att hållbarhetsomställningen omfattar både ekonomisk och social hållbarhet samt lyfter fram följande sex utmaningar för Unionen:

- **Geopolitiska förändringar påverkar den allmänna opinionen och länders agerande världen över**, vilket försvårar internationellt samarbete i globala frågor som klimatförändringarna och energiomställningen.
- **Behovet av en ny ekonomisk modell inriktad på människors välbefinnande och miljön**, som frikopplar ekonomisk tillväxt från resursanvändning och leder till mer hållbar produktion och konsumtion. Upp till 75 procent av företagen i euroområdet är i hög grad beroende av naturresurser. Ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet är ouplösligt förbundna med varandra.

- **Ökad efterfrågan på tillräcklig kompetens för en hållbar framtid.** Tillgång på arbetskraft med teknisk kompetens och mjuka färdigheter kommer att vara avgörande för EU:s konkurrenskraft. I dag saknar 85 procent av företagen i EU arbetskraft med nödvändig kompetens för den gröna och den digitala omställningen.
- **Hållbarhetsomställningen kräver investeringar utan motstycke;** För att den ska lyckas krävs tillräcklig finansiering både från den offentliga och den privata sektorn.
- **Hot mot demokratin och det samhällskontrakt som finns.** Demokratins ställning som huvudsaklig styrelseform för att hantera växande socioekonomiska frågor utmanas, medan samhällskontraktet inte är anpassat till en ny socioekonomisk verklighet.
- **Ökande sprickor i den sociala sammanhållningen.** Urholkning av den sociala sammanhållningen riskerar att undergräva förtroendet för regeringar och omställningens genomförbarhet.

1.2.2 Komplettering av BNP för att mäta framsteg och välbefinnande

Rapporten menar att de betydande effekter som klimatförändringarna och pandemin haft på utvecklingen har gjort det allt tydligare att BNP är ofullständig som mått för Unionens framsteg och välbefinnande. BNP anses inte fullt ut återspegla vår tids viktiga miljömässiga och sociala utmaningar. Enligt rapporten kräver detta att man utvecklar kompletterande mått – och att de successivt integreras i politiken – som gör det möjligt att bättre mäta EU:s hållbarhetsomställning och dess prestanda i global jämförelse.

I rapporten undersöks praktiska sätt för att komplettera BNP, genom att ta hänsyn till sociala och miljömässiga faktorer. Rapporten föreslår att dessa justeringar skulle kunna omfatta livskvalitet (hälsa, utbildning eller rekreation), obetalt omsorgs- och hushållsarbete, ojämlikhet, kostnader för miljöskador (föroreningar eller utsläpp) eller uttömning av naturresurser.

1.2.3 De tio åtgärdsområden

För att hantera de sex utmaningarna identifierar den strategiska framsynsrapporten tio åtgärdsområden, där det krävs samordnade åtgärder inriktade på människors och samhällets välbefinnande för att slutligen uppnå ett hållbart Europa till 2050:

1. **Säkerställa ett nytt samhällskontrakt i EU** med reformerad socialpolitik och fokus på samhällstjänster av hög kvalitet.
2. **Fördjupa den inre marknaden för att främja en resilient nettonollekonomi** inriktad på öppen strategisk autonomi och ekonomisk säkerhet.
3. **Framhäva mervärdet av EU:s roll som global aktör** för att stärka samarbetet med viktiga partner.
4. **Styra produktion och konsumtion mot hållbarhet**, genom lagstiftning och en balanserad livsstil.
5. **Ställa om till ett ”investeringarnas Europa”** genom offentliga åtgärder för att få fram finansiering av omställningarna.
6. **Göra de offentliga budgetarna hållbarhetsvänliga** genom en effektiv beskattningsram och offentliga utgifter.
7. **Flytta politiska och ekonomiska indikatorer närmare det hållbara och inkluderande välbefinnandet**, bland annat genom att justera BNP för att ta hänsyn till olika faktorer.
8. **Säkerställa att alla i EU kan bidra till omställningen** genom att öka deltagandet på arbetsmarknaden och satsa på framtida kompetens.
9. **Stärka demokratin** med solidaritet mellan generationerna i fokus för beslutsfattandet för att öka stödet för omställningarna.
10. **Komplettera civilskydd med ”civilt förebyggande”** genom att förstärka EU:s verktygslåda för beredskap och insatser.

1.2.4 Infria löftet om EU:s hållbarhetsomställning

I ett avslutande sammanfattande avsnitt konstateras det att hållbarhetsomställningen bygger på ett trefaldigt löfte: en frisk planet och en blomstrande miljö; ekonomisk tillväxt som är frikopplad från resursanvändning och miljöförstöring; samt en försäkran om att ingen person eller plats ska lämnas på efterkälken. Åtgärderna inom nyckelområdena behövs i hög grad om EU skall kunna uppnå hållbarhetsomställningen och stärka kopplingarna mellan dess miljömässiga, sociala och ekonomiska aspekter.

När EU går vidare med denna historiska omställning kommer det att vara avgörande att upprätthålla en positiv vision, bevara känslan av möjligheter och optimism för att bygga upp ett brett demokratiskt stöd för nödvändiga förändringar och kompromisser, under utmanande omständigheter. Att sätta hållbarhet i centrum för EU:s öppna strategiska autonomi framhålls som avgörande för att Europa ska kunna infria dessa löften.

Det poängteras avslutningsvis att en lyckad hållbarhetsomställning kommer innebära att nuvarande och framtida generationer av européer kommer att leva ett hälsosammare och längre liv, finna privat och professionellt förverkligande och ges större inflytande över en önskad framtid. För EU-företag innebär det att man ska kunna använda fördelen med en nettonollekonomi, med globalt ledande hållbara produkter och tjänster och för övriga regioner i världen att de drar nytta av samarbete och hållbar utveckling.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Rapporten innehåller inte några förslag till nya eller ändrade rättsakter.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Rapporten innehåller inga konkreta förslag med effekt på EU:s eller medlemsstaternas budget.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar kommissionens arbete med att ta fram årliga tematiska rapporter till stöd för det långsiktiga arbetet.

Regeringen delar rapportens beskrivning av hållbarhetsomställning som avgörande för EU:s framtid. Regeringen delar ambitionen av att stärka kopplingarna mellan omställningens miljömässiga, sociala och ekonomiska aspekter och fördjupa den inre marknaden och den fria rörligheten för att främja en resilient nettonollekonomi. Regeringen önskar se ett balanserat förhållningssätt där EU:s långsiktiga konkurrenskraft och öppenhet gentemot omvärldsekonomin är kärnan i den öppna strategiska autonomi. Regeringen stödjer rapportens fokus på ett hållbart Europa till 2050 och att befästa EU:s globala ledarskap i den nya nettonollekonomin.

Identifieringen av viktiga områden och åtgärder i årets rapport ger ett användbart bidrag till det fortsatta analysarbetet rörande de aktuella frågorna.

Regeringen noterar beträffande åtgärdsområde 6 ”Göra de offentliga budgeterna hållbarhetsvänliga” att rapporten innehåller tankar som skulle kunna leda till en ökad detaljreglering och krav från EU som skulle ge inflytande över den nationella budgetprocessen. Regeringens ståndpunkt är att den nationella kompetensen över budgetprocessen ska respekteras.

Regeringen vill också understryka att offentliga åtgärder för ökade investeringar alltid måste föregås av analys av behovet av investeringarna och deras samhällsekonomiska effektivitet.

Finansiering av förslag ska ske i linje med de principer om neutralitet för statens budget som riksdagen beslutat om (prop. 1994/95:40, bet. 1994/95:FiU5, rskr. 1994/95:67). Regeringen anser att nya förslag som kopplar till EU:s budget ska finansieras genom omprioriteringar så att budgetramens tak lämnas oförändrade.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Kommissionen tar fram de årliga strategiska framsynsrapporterna som stöd för sitt långsiktiga arbete och för att främja en gemensam syn på framtidsfrågorna. Rapporterna är avsedda som underlag för planering och diskussion av framtidsrelaterade frågor snarare än som grund för ställningstagande.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Inte aktuellt.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Rapporten har inte remissbehandlats.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Rapporten innehåller inga konkreta förslag till beslut.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Rapporten innehåller inga konkreta förslag till beslut.

4 Övrigt

2022/23:FPM128

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

-

4.2 Fackuttryck/termer

-